

Verneombudets rolle i beredskapsarbeidet

Paul Smines
Seniorkonsulent

Arbeidsmiljøsenteret
– GJØR ARBEIDSDAGEN DIN BEDRE

Paul Smines

Seniorkonsulent, Arbeidsmiljøsenteret

Erfaring:

- Forsvaret
- Ambulansetjenesten
- Livvakt
- Beredskapleder
- Innsatsleder
- Instruktør/ rådgiver innen praktisk HMS
- NSO
- Internasjonal hjelpearbeid

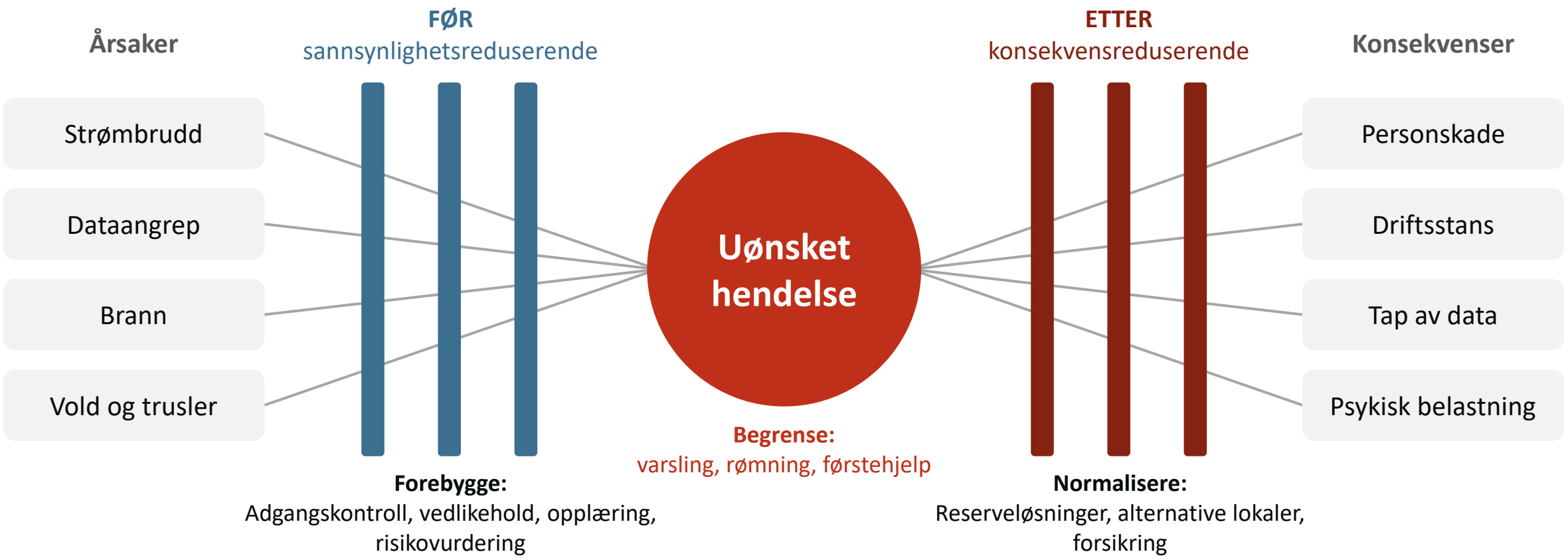

Hva er beredskap – og hvorfor?

- Å være forberedt på det som kan gå galt – og begrense skadene når det skjer
- Før: Kartlegge risiko, lage planer, øve
- Under: Håndtere – og ta vare på folk
- Etter: Normal drift og læring
- Det som skjer: Brann, ulykker, strømbrudd, IT-angrep, ekstremvær, vold og trusler
- Lovkrav: Arbeidsgiver skal vurdere risiko og lage planer (Arbeidsmiljøloven § 3-1, andre ledd bokstav c og Internkontrollforskriften § 5, andre ledd nr. 6)

Barrierer før og etter en uønsket hendelse

Alle barrierer bygges før, opplæring og øvelser gjør at de virker. *Verneombudet spør: Finnes de – og virker de?*

Fire prinsipper for beredskap

- Ansvar: Arbeidsgiver har ansvaret – også i krisen
- Likhet: Krisen organiseres som hverdagen – vernetjenesten består
- Nærhet: Håndtér på lavest mulig nivå – der verneombudet er
- Samvirke: Alle skal samarbeide – også med vernetjenesten

Hvor passer vi inn?

- Beredskapsorganisasjonen er arbeidsgivers – vi står ved siden av linjen (arbeidsmiljøloven § 2-1)
- **Strategisk:** AMU og HVO behandler planene, kan vedta tiltak (arbeidsmiljøloven § 7-2 femte ledd)
- **Operativt:** HVO har fast kontaktpunkt til kriseledelsen
- **Taktisk:** Verneombudet følger med, varsler og kan stanse (arbeidsmiljøloven §§ 6-2 og 6-3)
- **Industrivern?** Vit hvilken hatt du har på

Mandatet står allerede i Arbeidsmiljøloven § 6-2

- **Første ledd:** Ivareta arbeidstakernes interesser – også i en krise
- **Andre ledd bokstav c:** Påse «nødvendig instruksjon, øvelse og opplæring»
- **Tredje ledd:** Varsle straks ved ulykkes- og helsefare
- **Fjerde ledd:** Tas med på råd når planene lages
- **Femte ledd:** Gjøres kjent med ulykker og tilløp
- **Uten AMU:** Verneombudet tar utvalgets oppgaver (Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 2-2)

Før krisen

- **Risikovurdering:** Kriser og trusler med – laget sammen med de ansatte (Arbeidsmiljøloven § 3-1, Internkontrollforskriften § 5 og Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 7-1 femte ledd)
- **Planen:** Kjent og øvd? (Arbeidsmiljøloven § 6-2, andre ledd bokstav c)
- **Arbeidsmiljøet:** Arbeidstid, hvile, sikkerhet, belastning
- **Utstyret:** Nødlys, rømningsveier, alarm, førstehjelp – uten strøm? (Arbeidsplassforskriften §§ 2-13, 2-21, 3-10 og 4-1 til 4-3)
- **Folk:** Hvem kan bli borte – og hvem tar over?
- **Vernetjenesten:** Stedfortredere og avtalt kontaktpunkt (Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning §§ 3-3 og 3-6)

Under krisen

- Stå utenfor kriseledelsen – bruk kontaktpunktet
- Følg med på hvile, avløsning, informajon
- Vold og trusler (Forskrift om utførelse av arbeid, kapittel 3A)
- Arbeidstid: kan fravikes ved uforutsette hendelser – krav om kompenserende hvile (Arbeidsmiljøloven § 10-12 tredje ledd)
- Stansingsrett: ved umiddelbar fare – gjelder i fredstidskriser (Arbeidsmiljøloven § 6-3)
- Hver enkelt: plikt til å avbryte farlig arbeid (Arbeidsmiljøloven § 2-3, andre ledd bokstav c)

Etter krisen: Ivareta og lære

- **Oppfølging:** praktisk støtte, informasjon og noen som følger med over tid
- Ikke tvungen psykologisk debriefing
- **Evaluering:** Verneombudet med – uavhengig (Arbeidsmiljøloven § 6-2, femte ledd)
- **Ny plan:** Funnene til AMU – og inn i reviderte planer (Arbeidsmiljøloven § 7-2, og Internkontrollforskriften § 5, andre ledd nr. 8)

Og hvis det blir krig?

- Spoiler: Du skal fortsatt gå på jobb
- Samfunnet trenger at virksomhetene går
- I krig og krigsfare kan regjeringen fravike HMS-reglene – også stansingsretten (Sivilbeskyttelsesloven § 28 d og Beredskapsloven § 3)
- Men bare ved beslutning i statsråd og forskrift – ikke automatisk (Sivilbeskyttelsesloven §§ 28 a og 28 b)
- Sivil arbeidsplikt kan vedtas i krig og krigsfare, 18–72 år (Sivilbeskyttelsesloven § 28 e)

Når verneombudet blir kalt ut

- **Heimevernet:** tjenesteplikt – går foran jobben (Forsvarsloven § 17)
- **Sivilforsvaret:** tjenesteplikt 18–55 år – også i fredstid (Sivilbeskyttelsesloven § 7, første ledd)
- **Rettigheter:** Permisjon og oppsigelsesvern (Arbeidsmiljøloven §§ 12-12 og 15-10)
- **Fritak:** krever registrering som samfunnskritisk virksomhet (Vernepliktsforskriften § 65)
- **Vernetjenesten:** velg stedfortredere (Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning §§ 3-3 og 3-6)

Tre ting å ta med hjem

- 1 Beredskap er HMS – vernetjenesten er med før, under og etter
- 2 Ved siden av linjen – AMU, HVO og verneombud på hvert sitt nivå
- 3 Jobben gjøres før – risikovurdering, øvelse, stedfortredere, kontaktpunkt
- *Beredskap bygges i fredstid.*

Takk for meg

